Annual Conference 2026

Hope MANIFESTO

#HISTORYANDHOPEMANIFESTO

EuroClio

HOUSE OF EUROPEAN HISTORY

An initiative of the European Parliament

O tomto manifestu

V rámci 32. výroční konference EuroClio 2026, která se konala pod názvem *Dějiny a naděje: učení v zájmu změny*, vytvořily Dům evropských dějin a asociace EuroClio společný prostor pro reflexi letošního tématu a výměnu názorů. Tento kolektivní proces, na jehož počátku stál Dům evropských dějin, se inspiroval četnými příspěvky shromážděnými prostřednictvím Zdi naděje, což je vizuální časová osa iniciovaná asociací EuroClio, a vycházel i z participativních workshopů a písemných příspěvků v průběhu konference. Výsledkem je závěrečný dokument nazvaný **„Hope Manifesto“ – Manifest naděje.**

V tomto manifestu se odrážejí úvahy, zkušenosti a závazky přibližně **250 učitelek a učitelů dějepisu a dalších vzdělavatelů,** kteří se na jeho tvorbě podíleli prostřednictvím strukturovaného participativního procesu během konference.

Manifest naděje je společným vyjádřením komunity dějepisného vzdělávání a společným referenčním bodem pro širší dialog. Jedná se o dokument, který vychází z profesionální praxe a jehož podobu určila vzájemná výměna myšlenek. Je určen především vyučujícím a studujícím v Evropě i mimo ni a zároveň jej sdílíme s institucemi a organizacemi, které se zabývají otázkami demokracie, vzdělávání a sociální soudržnosti.

Manifest byl koncipován jako kolektivní, z učitelského pohledu sestavený text o úloze výuky dějepisu v době nejistoty. Jeho cílem je stručnou a přístupnou formou vyjádřit, jak pedagožky a pedagogové chápou přínos výuky dějepisu ke kritickému myšlení, demokratickému životu a pluralitě perspektiv, a zdůraznit roli naděje jako smysluplné pedagogické orientace.

Díky různým aktivitám bylo možné zachytit širokou škálu postupů, problémů, ambic a závazků, které vzešly od účastnic a účastníků konference.

Redakční výbor složený z deseti dobrovolníků z řad učitelské a pedagogické obce se zabýval konsolidací a strukturováním těchto příspěvků a vytvořil ucelený konečný text. Jejich úkolem bylo zajistit jednoznačnost, redakční soudržnost a věrnost kolektivnímu procesu, z něhož manifest vzešel.

Redakční výbor

Podpisy členů redakční rady

Emer Shanahan

Juraj Varga

Wouter Smets

Kamila Ropero

Mirela Sakej

Sérgio Neto

G.Rósa Eyvindardóttir

Jordi Van den Hoven

Lejla Čaušević

Sinead Fitzsimons

Manifest naděje

Vyučujeme na základě odlišných historických zkušeností, čelíme však společným výzvám

V Evropě i kdekoli jinde probíhá školní výuka v kontextu různých vzpomínek, konfliktů, politických souvislosti i toho, o čem se nemluví. Existuje mnoho způsobů, jak učit o minulosti, žít přítomnost a uvažovat o budoucnosti. Každý učitel či učitelka dějepisu vychází při výuce ze své perspektivy, která je utvářena jeho nebo jejím původem a zkušenostmi. To je důležité, protože dějiny se nikdy nevyučují bez souvislostí. Výzvy, kterým čelíme, jsou však čím dál více společné.

> *„Ten pocit pnutí, když se ve světě, kde je tolik utrpení a nespravedlnosti, jen s obtížemi snažíte mít víc naději než strach a zároveň zoufale toužíte po změně (a chcete být její součástí).“*

Mimo školu je veřejná debata často polarizovaná, sounáležitost může být oslabena individualismem a demokratické hodnoty již nelze považovat za samozřejmost. Historie však ukazuje také to, že práva, svobody a různé formy solidarity se vytvářely v průběhu času a lze je chránit, přehodnocovat a obnovovat. Studující vyrůstají v prostředí sociálních sítí, misinformací a umělé inteligence, kde je obtížné posoudit, komu naslouchat, a kde přílišné množství obsahu může vyvolávat zmatek, únavu a nedůvěru. Na vztah mladých lidí k historii, institucím a sobě navzájem má vliv i systémový rasismus, nerovnost, mezigenerační traumata a nevyřešené sociální napětí a války.

Dějiny lze využít a zneužít. Bojujeme proti tomu ve výuce, i jako pedagogická obec.

Ve třídách se tyto skutečnosti projevují v podobě otázek, emocí, pochybností, odporu, mlčení nebo nezájmu studujících, ale zároveň i v jejich zvídavosti, smyslu pro spravedlnost, digitálních znalostech a touze porozumět světu, ve kterém žijí. Studentky a studenti si do výuky přinášejí narativy z rodin, komunit, médií i online prostoru. Stejně tomu je s otázkami dědictví a identity: co se dědí, co sdílíme, o co se vedou spory a co se každá generace rozhodne zachovat, nebo změnit. Takové okamžiky mohou být obtížné, ale také představují příležitost.

Tyto emoce nemohou a neměly by zůstávat mimo výuku dějepisu. Jsou součástí reality, v níž se výuka dějepisu odehrává.

Co v dnešní výuce dějepisu znamená naděje

Naděje může znamenat různé věci v závislosti na kontextu, zkušenostech a jazycích. Pro vyučující dějepisu nemůže zůstat abstraktním slovem. Naděje pro nás není naivní optimismus. Není to víra, že zkrátka bude líp.

Mimo školu lze naději chápat jako schopnost zachovat náš sociální kapitál, udržet naši společnost odolnou, překonávat obtíže a odolávat zoufalství. Je založena na hodnotách, jako je solidarita, lidská práva, spravedlnost, inkluzivita a odpovědnost. Dodává energii, motivaci, elán a smysluplnost. Pomáhá lidem hledat způsoby, jak jednat, i když je změna pomalá, nejistá nebo obtížná.

Ve výuce se naděje stává praxí. Je to nástroj změny.

Jako vyučující dějepisu **jsme vedeni potřebou budovat důvěru:** důvěru v to, že studující dokáží čelit složitosti a zpochybňovat narativy. Bez ní nemůžeme začít hovořit o komplikovaných dějinných událostech, ustát odlišné názory nebo pomoci studujícím řešit citlivé historické otázky. Důvěra neznamená pohodlí nebo souhlas. Vytváří podmínky pro to, aby se studující cítili respektováni, aby si vybudovali důvěru ve vlastní schopnosti – nyní i v budoucnu. A pokračovali v dialogu jako aktivní světoobčané a přispívali tak k otevřené a na důvěře postavené společnosti i mimo školní lavice.

Hodiny dějepisu jsou specifickým prostorem, kde lze naději praktikovat, protože sama výuka dějepisu v sobě nese možnost naděje. Ukazuje totiž, že svět nebyl vždy takový, jaký je nyní. Ukazuje, že se společnost měnila, že lidé dokázali jednat, postavit se nespravedlnosti, domoci se svých práv, že se podařilo obnovit komunity a že i narativy se měnily.

Proto není naděje něčím, co by bylo do výuky dějepisu přidáno zvenčí. V práci učitelek a učitelů dějepisu se s ní setkáváme už teď: pomáháme studujícím proměnit se z těch, kteří se pouze pasivně učí, v aktivní občany, posilujeme jejich schopnost kritického myšlení a povzbuzujeme je, aby se od úvah odhodlali k činům.

„Přemýšlím o naději jako o radikálním aktu [...]
Přemýšlím o naději jako o rozhodnutí i závazku.
Jako o něčem, čeho se můžu držet i co můžu
předávat ostatním.“

Pro studující by naděje měla být nástrojem, jak věcem porozumět a začít jednat.

Naděje pomáhá studujícím propojit minulost s přítomností, zpochybnit to, co se zdá být neměnné, představit si a pochopit, že věci mohou být jinak. Studentky a studenti nezískávají pouze znalosti. Přinášejí otázky, zkušenosti, emoce, schopnosti, jako jsou digitální znalosti a různé způsoby vidění světa. Když budeme brát jejich přínos vážně, a ten se stane součástí procesu učení, naděje poroste.

Pro vyučující dějepisu je tedy naděje úkolem i pracovním postupem: je to způsob výuky, který podporuje porozumění, schopnost jednat, sounáležitost, demokratickou účast a možnost změny.

Kde se ve výuce dějepisu rodí naděje

Při výuce dějepisu se naděje utváří v každodenní práci: v tématech, která nabízíme, v materiálech, které vybíráme, v otázkách, které klademe, v příbězích, které sdílíme, v mlčení, kterému chceme přijít na kloub, a v prostoru, který vytváříme, aby studující mohli přemýšlet, mluvit a účastnit se.

Stěžejní jsou pro tuto práci zdroje, fakta a důkazy. Fotografie, předměty, ústní svědectví, mapy, archiválie, názvy ulic, muzejní expozice, lokální historické dědictví a digitální dokumenty – to vše pomáhá studujícím zpomalit a pozorněji se dívat. Učí se položit (si) otázku po tom, kdo mluví, co je fakt, co názor, co řečeno nebylo a co lze zpochybnit. Tyto dovednosti mají význam i mimo hodiny dějepisu.

Některé příběhy jsou mezigenerační. Propojují studující s dětmi, dospělými a staršími lidmi z minulosti i současnosti. Připomínají nám, že historie je také o tom, co se předává, co se dědí a co se každá generace rozhodne zachovat, nebo změnit.

Ústředním prvkem této práce je multiperspektivita. Používáním různých úhlů pohledu, porovnáváním narativů a zpochybňováním dominantních, národních, koloniálních nebo eurocentrických perspektiv pomáháme studujícím pochopit, že historie není jednotný příběh. Hledáme hlasy, které v učebnicích chybí, a ptáme se, co bylo zamlčeno, přehlédnuto nebo zneviditelněno. Historie díky tomu není jednodušší; je upřímnější.

Naděje potřebuje i prostor pro nesouhlas. Nevyžaduje obecnou shodu, vyžaduje však dostatek důvěry, aby bylo možné vést obtížné rozhovory. Při diskusi, debatě a ve zdravém konfliktu mohou studující konstruktivně naslouchat, přít se, pochybovat, porovnávat důkazy a setkávat se s různými interpretacemi, aniž by se nesouhlas změnil v nepřátelství.

„Bez neshod nelze získat pochopení. Naděje tedy neznamená vyhýbat se napětí, ale věřit, že konfrontace může vést k propojení [...] a společně si představit spravedlivější budoucnost.“

Účastí se toto učení mění ve schopnost jednat. Když studující kladou vlastní otázky, bádají, debatují, spoluvytvářejí, zapojí se do studentské rady, vytvoří projekt, mluví s ostatními nebo propojí třídu se svou komunitou, posunou se od naslouchání k účasti. Začínají sami sebe vnímat nejen jako toho, kdo se o dějinách učí, ale jako někoho, kdo může být jejich součástí a může podle nich jednat.

Součástí této práce jsou nevyhnutelně i emoce. Historie může vyvolávat a spouštět strach, hněv, smutek, odpor, soucit, nepohodlí a starost. Tyto emoce mohou učení bránit, pokud si je nepřipouštíme; pokud je však rozpoznáme a zpracujeme, jsou pro něj zásadní. Emoce nenahrazují důkazy. Jsou však nepopiratelnou součástí kritického myšlení. Pomáháme studujícím pochopit, co cítí, projít tím a posunout se od reakce k reflexi.

PN

Představivost otevírá prostor pro naději. Prostřednictvím scének, simulací, umělecké reflexe, otázek zaměřených na budoucnost a učení formou hry mohou studentky a studenti složitost témat zažít, nikoli o ní pouze slyšet. Mohou se vžít do různých situací, čelit dilematům, testovat různá rozhodnutí a vidět, že současnost není pevně daná. Tvořivost může také nabídnout další způsob, jak učení posuzovat. Tyto postupy mohou propojit znalosti s emocemi a ukázat, jak studující historii chápou, cítí, jaký smysl jim dává.

Jako vyučující neseme také odpovědnost za to, abychom se neustále dále vzdělávali, aktivně reflektovali a zůstali zvídaví. To znamená zpochybnit svůj přístup k výuce, své emoce, předsudky a stereotypy. Nemůžeme po studentkách a studentech chtít, aby aktivně zkoumali nepohodlí, složitost a komplikované dějinné události, pokud jsme se do toho zatím nepustili my sami.

Naděje může růst i mimo třídu: v muzeích, archivech, památnících, památkách, veřejných prostranstvích, přírodě, lokálním historickém dědictví, na výstavách, v terénu a při návštěvách. Setkávání s místy, artefakty a lidmi nám umožňuje se dějin dotknout. Pomáhá studujícím události, předměty, vzpomínky a současnou realitu propojovat a zpochybňovat.

Budování naděje

„Naděje není bezelstný pocit, ale profesionální postoj, který uznává složitost minulosti a zároveň si uvědomuje možnost transformace neodmyslitelně spjaté se vzdělávacími procesy.“

Ne každý z nás to všechno dokáže dělat stejně. Naše prostředí, učební osnovy, zdroje a svobody se liší. Některé postupy jsou již součástí našich hodin. Na některé z nich pomýšlíme. Některé vyžadují více času, podpory, odvahy a sounáležitosti.

Toto setkání zájmové profesní skupiny k tématu dějiny a naděje je víc než jen konference. Je to příležitost ke společnému zamyšlení, chvíle, kdy můžeme čerpat z našich společných žitých skutečností, učit se z naší rozdílnosti a budovat společné povědomí o tom, čeho může výuka dějepisu v dnešní době dosáhnout.

Za zavřenými dveřmi tříd snadno zapomeneme, že jsme součástí širšího hnutí. Tato setkání nabízejí otevřený a upřímný prostor, kde mohou pedagožky a pedagogové z celé Evropy i odjinud (znovu) navázat kontakty, sdílet postupy a připomenout si, proč dělají to, co dělají.

Tento manifest je naším společným zaměřením na naději jako praxi ve výuce dějepisu: je to společný závazek učinit ze třídy místo, kde se o naději nejen mluví, ale kde se i buduje.

Wall of HOPE

Zeď naděje je vizuální časová osa, na které měli účastnice a účastníci sdílet vzpomínky z minulosti nebo naděje do budoucna, ze svého osobního historického hlediska i v globálním měřítku. Každý záznam na ní je odrazem okamžiku, události, skutečnosti nebo emoce spojené s nadějí. Tato kreativní interaktivní instalace obsahuje více než 120 příspěvků účastnic a účastníků 32. výroční konference asociace EuroClio: Dějiny a naděje.

Zeď naděje nám pomáhá si uvědomit, jaké místo naděje v různých okamžicích zaujímá a jak se v průběhu časové osy mění její zaměření, aby vyhověla požadavkům daného období. Ukazuje, že každá doba hledala svá vlastní řešení, hnutí a odvahu. Naděje nezná hranice: místní zkušenost, protest na ulici, přijetí zákona, to všechno je součástí dějin, to všechno se může dočkat odezvy a být povzbuzením pro kohokoli po celém světě. Naděje pohání osobní příběhy, které se stávají jiskrou pro společný oheň.

„Ve Finsku získaly ženy volební právo."
- 1906, evropská/světová

Naděje je prostředkem k obnově důvěry, solidarity a sounáležitosti. Vidíme ji ve chvílích demokratickém probuzení, při pádu režimů a v odvaze ke společné akci. Naději nacházíme ve vzdělání, v mladých lidech, v každé generaci, která se učí, klade otázky a odvažuje se utvářet to, co teprve přijde.

„Veškeré ukradené dědictví bylo navráceno původním společenstvím."
- 2023, evropská/světová

Toto interaktivní dílo dokazuje, že historie není jen sled dat, ale řada rozhodnutí. My jsme se rozhodli tento lidský řetězec, tato práva, pokrok i hodiny výuky připomínat. Zeď naděje symbolizuje víru, že budoucnost může vzkvétat, a to díky zkušenostem z minulosti, živé představivosti a touze přetavit chvíle zklamání v růst.

Prohlédněte si Zeď naděje online:
historywallofhope.eu

Hope MANIFESTO

Přejít na stránku

#HISTORYANDHOPEMANIFESTO

EuroClio

HOUSE OF EUROPEAN HISTORY

An initiative of the European Parliament